

" بسم الله الرحمن الرحيم "

دفتر صنایع غیر فلزی

« گزارش اجمالی در مورد صنایع

بسته بندی سلولزی »

تهیه و تنظیم:

علی محمد اسفندیاری

بهمن ماه ۱۳۸۹

صنایع بسته‌بندی وظیفه بزرگی را در ماندگاری حفاظت، نگهداری، سهولت و دوام در حمل و نقل و انتقال کلیه محصولات صنعتی و کشاورزی را بعهدہ داشته ضمن اینکه بسته‌بندی مناسب و تشکیل در بازاریابی و ایجاد رضایت مشتری نقش بسزایی را ایفا می‌نماید که این موضوع هم در بازار داخلی و هم در امر صادرات از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد.

در حال حاضر صنایع متعدد و مختلفی در امر بسته‌بندی فعالیت می‌نمایند و هر کالائی با توجه به ماهیت فیزیکی، شیمیایی و بهداشتی خود از یکی از انواع بسته‌بندی استفاده می‌نماید. وضعیت بخش‌هایی از صنایع بسته‌بندی فعلی کشور بصورت اختصار بشرح ذیل می‌باشند:

(۱) ورق کارتن

صنعت کارتن یکی از بخش‌های مهم بسته‌بندی کشور می‌باشد که شاخه‌های صنعتی متعددی چه در بخش تولید و چه در بخش مصرف با آن مرتبط می‌باشند. این صنعت بدلیل جایگاه مهم آن در تأمین بسته‌بندی مورد نیاز طیف وسیعی از صنایع شامل صنایع غذایی، بهداشتی، لوازم خانگی، شیمیایی و رنگ، داروئی، کفش، ریسندگی و بافندگی و همچنین بسته‌بندی محصولات کشاورزی در سالهای اخیر توسعه قابل توجهی داشته است.

با توجه به اینکه بسیاری از کالاهایی که از بسته‌بندیهای دیگر استفاده می‌نمایند، نهایتاً جهت حمل راحت و سالم نیاز دارند که در کارتن بسته‌بندی شوند، می‌توان گفت که جعبه کارتن بعنوان بسته‌بندی نهائی و مادر بسیاری از بسته‌بندیها نیز از اهمیت بالائی برخوردار می‌باشد. تعداد واحدهایی که در این زمینه در کشور فعال می‌باشند، بالغ بر ۸۰ واحد تولیدی بوده که ظرفیت اسمی آنها حدود ۱/۵ میلیون تن ورق کارتن در سال می‌باشد. از واحدهای فوق‌الذکر تعداد ۳۵ واحد با ظرفیت اسمی حدود ۹۰۰ هزار تن در جامعه آماری وزارت صنایع و معادن می‌باشند که آمار تولید آنها در سال ۸۸ حدود ۴۰۵ هزار تن بوده است. ظرفیت عملی تولید در واحدهای جامعه آماری دفتر صنایع غیر فلزی حدود ۴۵۰ هزار تن است و ظرفیت عملی تولید در واحدهایی که در جامعه آماری دفتر صنایع غیر فلزی نیستند حدود ۱۵۰ تا ۲۰۰ هزار تن برآورد می‌گردد.

بدین ترتیب ظرفیت عملی تولید ورق کارتن کشور بین ۶۰۰ تا ۶۵۰ هزار تن برآورد می‌گردد. ورق کارتن تولید شده توسط واحدهای فوق‌الذکر بعضاً در خود واحدهای مذکور تبدیل به جعبه کارتن شده و مقداری نیز در اختیار واحدهای کوچکتر صنعتی و صنفی جهت تبدیل به جعبه کارتن قرار داده می‌شود.

وضعیت تولید، واردات، صادرات و مصرف ورق کارتن طی ۵ سال گذشته در واحدهای جامعه آماری وزارت صنایع و معادن بقرار ذیل می‌باشد:

وضعیت تولید، واردات و مصرف ورق کارتن طی سالهای ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸

میزان برحسب تن					شرح	نام محصول
۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴		
۴۰۵۰۳۹	۴۰۸۲۶۲	۴۵۲۰۰۰	۴۱۱۴۰۰	۴۰۰۲۴۹	تولید	ورق کارتن
۱۷۹	۱۴۲	۷۰	۴۴	۲۲	واردات	
۱۱	۶۳۵	۱۱۳۰	۱۴۹۵	۳۹۴	صادرات	
۴۰۵۱۶۸	۴۰۷۰۰۰	۴۵۱۰۰۰	۴۰۹۹۴۹	۴۰۰۰۰۰	مصرف	
حدود ٪۱۰۰	حدود ٪۱۰۰	حدود ٪۱۰۰	حدود ٪۱۰۰	حدود ٪۱۰۰	سهم تولید در مصرف	

* لازم بذکر است که یکی از مهمترین دلایل کاهش تولید ورق کارتن طی سه سال گذشته افزایش واحدهای تولیدی جدیدی است که در جامعه آماری دفتر صنایع غیر فلزی نیستند و سهمی از بازار تولید و فروش شرکتهای قدیمی را تصاحب کرده‌اند.

با توجه به نیاز بازار به جعبه های کارتن زیبا و شکیل ، در سالهای اخیر این بخش نیز از توسعه خوبی برخوردار بوده بطوریکه بسیاری از واحدهای تولیدی مبادرت به خرید ماشین آلات مدرن چاپ فلکسو چند رنگ و دایکات های مدرن ، واحد لمینیشن و خط تولید آل واکس نموده اند .

با توجه به تجهیزات فوق و ارتقاء کمی و کیفی کارتن تولید داخلی ، در مورد بسیاری از کالاهای صادراتی که قبلاً جعبه کارتن آنها از خارج از کشور تهیه می شد در حال حاضر نیاز آنها از تولیدات داخلی تأمین می گردد .

۱-۱) کاغذهای لاینر و فلوتینگ

مواد اولیه مورد نیاز این صنعت شامل کاغذهای کرافت لاینر ، فلوتینگ و تست لاینر بوده که در حال حاضر بخش عمده این نوع کاغذها در داخل کشور تولید می گردد . لیکن برخی از انواع کاغذها که در داخل کشور تولید نمی گردد از جمله کاغذ کرافت لاینر می بایست از طریق واردات تأمین شود . در حال حاضر حدود ۶۰-۷۰ درصد کاغذ مورد نیاز صنایع کارتن کشور در داخل تولید و مابقی از طریق واردات تأمین می شود ، که حدود ۲۱۲ هزار تن در سال ۱۳۸۸ بوده است .

نظر به اینکه واردات کاغذ از نظر تأمین نیاز کمی و کیفی امری اجتناب ناپذیر بوده ، لذا این وزارت خانه با اعمال سیاستهای تعرفه ای تلاش نموده که تا کاغذهای مرغوب و با کیفیت با حداقل حقوق ورودی به کشور وارد شود بطوریکه حقوق ورودی کاغذ کرافت لاینر که در داخل کشور تولید نمی شود معادل ۴درصد و کاغذهای فلوتینگ و تست لاینر بیشتر از ۲۰٪ خمیر بکر معادل ۴درصد و کاغذهای کمتر از ۲۰٪ خمیر بکر معادل ۲۰درصد تعیین شده است . تا در این راستا کارتن های مقاومی با کاغذهای مرغوب در کشور تولید گردد و از طرفی این جعبه کارتن ها که پس از مصرف بازیافت می شوند و در صنایع کاغذ دوباره تبدیل به کاغذ می گردند، بعنوان ماده اولیه صنعت کاغذ از کیفیت مناسبی برخوردار باشند . جدول ذیل وضعیت تولید ، واردات ، صادرات و مصرف کاغذهای لاینر و فلوتینگ را طی ۵ سال گذشته در واحدهای جامعه آماری وزارت صنایع و معادن بقرار ذیل نشان می دهد :

وضعیت تولید، واردات و مصرف کاغذهای لاینر و فلو تینگ طی سالهای ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸

میزان برحسب تن					شرح	نام محصول
۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴		
۳۷۴۶۳۷	۴۰۶۵۷۹	۳۷۶۸۱۷	۳۶۶۱۳۰	۳۶۴۱۸۸	تولید	کاغذهای مورد استفاده در صنایع بسته بندی (کاغذهای لاینر و فلو تینگ)
۲۱۲۸۱۱	۱۶۱۲۵۰	۱۵۰۷۴۱	۱۱۴۹۰۲	۱۱۹۶۸۶	واردات	
۱۱۰۷	۷۶۳	۸۳۹۸	۱۰۱۸۴	۷۳۲۰	صادرات	
۵۸۶۳۴۱	۵۶۷۲۴۹	۵۱۹۱۶۰	۴۷۰۸۴۸	۴۷۶۵۵۴	مصرف	
%۶۴	%۷۲	%۷۳	%۷۸	%۷۶	سهم تولید در مصرف	

همانگونه که ملاحظه می گردد میزان واردات کاغذهای لاینر و فلو تینگ طی ۴ سال گذشته تقریباً ۲ برابر شده و علیرغم آنکه در طی همین مدت (علیرغم نوسان در تولید) افزایش تولید کاغذهای لاینر و فلو تینگ در کشور صورت گرفته است ، ولیکن بدلیل رشد بیستر واردات ، سهم تولید در مصرف کاغذهای بسته بندی طی ۵ سال گذشته کاهش یافته است . از سوی دیگر این تغییرات نشانگر آنستکه طی سالهای اخیر ظرفیت های جدیدی متناسب با نیاز کمی و کیفی صنایع پائین دست (صنایع تولید ورق کارتن) به آن افزوده نشده است ، لاجرم بخشی از نیاز صنایع کارتن سازی از کاغذ های وارداتی تامین شده است .البته باید توجه داشت که هنوز هم بخش مهمی از کاغذ مورد نیاز صنایع کارتن یعنی حدود ۶۴ درصد آن در داخل کشور تولید می شود . و در صورت بهره برداری از طرح های جدید این سهم افزایش بیشتری می یابد .

۲) جعبه مقوایی

جعبه مقوایی یکی دیگر از بخش های مهم بسته بندی کشور می باشد که مصرف آن در بسته بندی تولیدات صنایع مختلف ، گستردگی زیادی دارد . و با توجه به اینکه مصرف کننده نهایی ، کالای عرضه شده را با این نوع بسته بندی دریافت می دارد . لذا کیفیت و قابلیت چاپ پذیری آن از نظر جذب مصرف کننده از اهمیت ویژه ای برخوردار می باشد . عملیات چاپ و جعبه سازی و در دایکات این جعبه ها توسط واحدهای متعدد صنفی و صنعتی که به شکل متنوعی در کشور وجود دارد، صورت می پذیرد . بسیاری از این واحدهای تولیدی دارای ماشین آلات چاپ افست و دایکات پیشرفته بوده و قادر به تولید انواع مختلف جعبه های مقوایی با شکل، طرح و چاپ های زیبا و مختلف می باشند .

متأسفانه بدلیل گستردگی واحدهای تولیدی این ظروف که بصورت صنفی و صنعتی در سراسر کشور فعالیت می نمایند ، اطلاعات دقیقی در مورد میزان تولید این محصول در کشور وجود ندارد ولیکن با توجه به اینکه ماده اولیه اصلی این محصول مقوای دوبلکس بوده لذا میزان مصرف را می توان معادل مجموع واردات و تولید در نظر گرفت ، لذا براساس میزان واردات سال ۱۳۸۸ و تولید اندکی که در کشور صورت گرفته (حدود ۸۰۰۰ تن) می توان میزان تولید سالیانه جعبه مقوایی را حدود ۲۲۰ تا ۲۳۰ هزار تن برآورد نمود که رقم قابل توجهی بوده و رو به افزایش نیز می باشد .

همانگونه که اشاره شد در حال حاضر یک واحد تولیدی با ظرفیت ۸۵ هزار تن در سال در کشور وجود دارد که در اواخر سال ۱۳۸۸ به بهره برداری رسیده و قادر به تولید محصولی با کیفیت مطلوب می باشد . علاوه بر این سه طرح مصوب در زمینه تولید مقوای دوبلکس در کشور وجود دارد که محل اجرای آنها استانهای کرمان ، خراسان رضوی و تهران است ، ظرفیت این سه طرح جمعاً ۱۲۰ هزار تن می باشد . در صورت بهره برداری از این طرح ها و دستیابی به ظرفیت اسمی در تنها واحد موجود، بخش قابل توجهی از نیاز کشور را تامین می نمایند .

(۳) پاکت کاغذی گچ و سیمان

پاکت های کاغذی یکی از بخش های مهم جهت بسته بندی های گچ ، سیمان و پودرهای صنعتی بوده که از دیرباز در کشور تولید می گردد . با توجه به آلودگیهای زیست محیطی ناشی از توزیع فله ای (بسته بندی نشده) سیمان و گچ و مصالح ساختمانی و همچنین پودرهای صنعتی و نیز ضررهای اقتصادی که متعاقب آن و بدلیل ضایعات در حمل ایجاد می گردد ، و از طرفی با توجه به سرمایه گذاریهای زیادی که جهت احداث واحدهای جدید تولید سیمان صورت گرفته است بنظر میرسد استفاده از این نوع بسته بندی در سالهای آتی افزایش یابد . لازم بذکر است که در حال حاضر حدود ۳۰ تا ۴۰ درصد سیمان و گچ کشور بصورت بسته بندی شده عرضه می شود و بقیه بصورت فله ای توزیع می گردد .

اصولاً استفاده از پاکت های کاغذی بدلیل امکان بازیافت آنها ، قابلیت تجزیه پذیری در محیط و نیز استفاده از منابع طبیعی تجدیدپذیر در جهان رو به افزایش می باشد . در حال حاضر تعداد ۱۶ واحد تولیدی در این زمینه در کشور فعالیت می نمایند که ظرفیت تولید آنها حدود ۶۴۰ میلیون عدد در سال می باشند که قادر به تامین نیاز کشور می باشند .

* استفاده از مطالب این گزارش با اخذ مجوز و ذکر ماخذ مجاز می باشد.